УДК 378.01

[https://doi.org/10.33296/2707-0255-10\(19\)-04](https://doi.org/10.33296/2707-0255-10(19)-04)

<https://orcid.org/0000-0003-2308-1977>

ВАЛЕНТИНА ТЮРІНА

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри соціології та
психології
Харківський національний
університет внутрішніх справ
(м. Харків)

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ КУРСАНТІВ ЯК МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПОЛІЦІЇ

Анотація. У статті висвітлюється значення сформованості професійної суб'єктності у курсантів як майбутніх офіцерів поліції для ефективного виконання службових обов'язків, особливо в екстремальних ситуаціях. Розкриваються поняття «суб'єктність» і «професійна суб'єктність» офіцерів поліції, визначаються якості особистості, які мають бути притаманні офіцеру поліції як фахівцю, у якого сформована професійна суб'єктність, і які визначають його ставлення до себе як суб'єкта спеціальної професійної діяльності, до своєї професії, до громадян, до результатів своєї діяльності. До числа таких якостей можна віднести ціннісну мотивацію діяльності, активність, відповідальність, самостійність, автономність, рефлексивність, усвідомлену модальність і варіативність, які характеризують здатність свідомо обирати засоби діяльності та цілеспрямовано детермінувати і регулювати власну поведінку, спілкування і діяльність у залежності від обставин. Зазначено, що професійна суб'єктність офіцера – це його інтегральна професійно значуща якість, яка, як і будь яка інша якість особистості, формується в процесі відповідної діяльності. Отже, суб'єктність курсанта є результатом його навчально-пізнавальної та професійної діяльності. Також зазначено, що період з 18 до 22 років є тим віком, коли розвиток суб'єктних і професійних якостей особистості відбувається найбільш інтенсивно. Тому у закладах вищої освіти доцільно спеціально створювати сприятливі умови для формування і прояву професійної суб'єктності як професійно значущої якості особистості. Про це свідчать результати проведеного дослідження, які показали, що спеціальна організація освітнього процесу, зокрема, проведення тренінгів і

практичних занять з елементами тренінгу професійної суб'єктності сприяє збільшенню кількості курсантів, яким притаманний високий рівень суб'єктивного контролю. Тобто зросла кількість курсантів, у яких сформувалась здатність брати на себе відповідальність за свої вчинки і вчинки підлеглих, що позитивно впливає на професійну суб'єктність взагалі. Отже, результати дослідження свідчать, що спеціальна організація освітнього процесу у закладі вищої освіти сприяє формуванню і розвитку професійної суб'єктності курсантів як майбутніх офіцерів поліції.

Ключові слова: суб'єктність, відповідальність, професійна суб'єктність офіцерів поліції.

Вступ. Вибір Україною курсу на входження в європейський освітній простір, інтернаціоналізація ділових стосунків у різних сферах діяльності підвищують попит на спеціалістів, яким притаманні певні професійні, а також й суб'єктні якості особистості. Тому одним із основних завдань, що стоять перед державою, а, отже, й перед закладами вищої освіти, є підвищення рівня не тільки професійної компетентності, а й професійної суб'єктності кожного спеціаліста, в тому числі й працівника Національної поліції, підвищення рівня його підготовленості до виконання службових обов'язків.

Виконання означених завдань потребує, зокрема, підвищення ефективності функціонування системи підготовки майбутніх працівників поліції, що діє в освітніх закладах МВС України.

Службова діяльність офіцера поліції потребує наявності комплексу певних якостей, які, утворюючи професійну структуру його особистості, є водночас основою суб'єктності офіцера.

В умовах модернізації системи професійної освіти на всіх рівнях, а також в умовах підвищення значення суб'єктного фактора в успішності професійної, зокрема правоохоронної, діяльності, все більш очевидною стає необхідність наявності таких працівників поліції, яким притаманні активність, відповідальність, самостійність, автономність в організації і здійсненні своєї професійної діяльності і діяльності підлеглих. Всі ці характеристики є

показниками їх суб'єктного ставлення до своєї професії, до самого себе як суб'єкта професійної діяльності, а також до колег, підлеглих і громадян як суб'єктів правоохоронної діяльності. Саме необхідність наявності цих якостей у офіцерів поліції пов'язана з необхідністю приймати своєчасні й обґрунтовані професійні рішення і нести відповідальність за результати своїх дій, які впливають на життя і здоров'я самих офіцерів, їхніх підлеглих і громадян.

Оскільки професійна правоохоронна діяльність має багатоаспектний характер і відрізняється необхідністю брати на себе ініціативу і відповідальність за її результати, то одним з інтегральних завдань професійної підготовки майбутніх працівників поліції є формування у них суб'єктного ставлення до всіх видів діяльності, тобто спочатку до своєї навчальної, а потім і до професійної правоохоронної діяльності як своєї власної, так і діяльності своїх підлеглих. Це потребує адекватного розуміння необхідності, можливостей і міри свого суб'єктного внеску у професійний вплив на своїх колег, підлеглих, а також на правопорушників і законослухняних громадян. Важлива роль у створенні необхідних умов для цілеспрямованого формування майбутніх офіцерів поліції як суб'єктів правоохоронної діяльності належить системі професійної освіти. У зв'язку з цим цілеспрямоване формування майбутніх працівників поліції як суб'єктів правоохоронної діяльності в процесі професійної підготовки є актуальним як у теоретичному, так і практичному аспектах.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі суб'єктності людини присвячені наукові роботи вітчизняних і зарубіжних дослідників. Різні аспекти означеної проблеми розглядали такі автори, наприклад: професійна суб'єктність як професійно значуща якість спеціаліста (В.Г. Куцов); професійна суб'єктність офіцерів (В.І. Осьодлов, В.В. Ягупов); педагогічні умови формування суб'єктності майбутніх юристів (С.М. Пилипчук); суб'єктність учнів і студентів (В.І. Свистун, В.В. Ягупов); суб'єктність у професійній освіті (В.В. Желанова, В.В. Ягупов) тощо. Означене дозволяє

зробити висновок, що професійна суб'єктність офіцерів поліції, яка в принципі виключає можливість некритичного і многократного клонування стереотипних шаблонів професійного мислення і професійних дій, є провідним фактором успішної реалізації працівниками поліції правоохоронних функцій в агресивному соціальному середовищі. Тому їхню професійну суб'єктність необхідно цілеспрямовано формувати в процесі професійної підготовки у ЗВО МВС України. Цю проблему досліджували Г.О. Балл, І.Д. Бех, А.М. Бойко, І.А. Зязюн, А.В. Киричук, В.О. Татенко та інші. Але питання щодо особливостей, умов, факторів та способів формування професійної суб'єктності як професійно значущої якості особистості у майбутнього офіцера поліції залишилися недостатньо дослідженими.

Формування цілей статті. Мета нашої статті полягає в тому, щоб розкрити сутність професійної суб'єктності майбутніх офіцерів поліції як професійно значущої якості, визначити фактори, що впливають на її формування у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Як свідчать результати аналізу літературних джерел, вперше термін «суб'єктність» використав А.Н. Леонтьєв [8], який під «суб'єктністю» розуміє певний набір якостей людини, що характеризують сферу її діяльнісних здатностей, її здатність до самодетермінації, творчої активності тощо [7].

Певний інтерес для нашого дослідження становить теорія Н.Харре [2], який зазначає, що повноправний суб'єкт вміє дистанціюватися як від впливу оточення, так і від тих принципів, на яких засновувалася поведінка до теперішнього моменту. Автор вважає, що людина є досконалим суб'єктом по відношенню до певної категорії дій, якщо і тенденція діяти, і тенденція утримуватися від дій у її власті [2].

Проблему формування професійної суб'єктності у представників різних професій розглядали зарубіжні (А.Г. Асмолов, Є.М. Волкова, Є. А. Климов, А. К. Маркова, Л. М. Мітина, Ю. П. Поваренков та інші) й українські (М.Й.

Боришевський [3], Ю.В. Журат [4], В.Г. Кущов [6], В.І. Осьодло [8], С.М. Пелипчук [9], В.А. Татенко [12], В.В. Ягупов [14] та інші) вчені.

Аналіз результатів означених наукових досліджень і робіт інших авторів (А. В. Запорожець, П. П. Зінченко, Г. С. Костюк, В.А. Роменець) дає можливість зробити висновок, що професійну суб'єктність будь-якого спеціаліста, в тому числі й офіцера поліції, треба розглядати як інтегральну професійно важливу якість, яка базується на його позитивному ставленні до себе як до суб'єкта професійної правоохоронної діяльності, до колег, підлеглих, громадян – як до суб'єктів означеної діяльності, до соціального середовища – як суб'єктного простору реалізації суб'єктності учасників правоохоронної діяльності, і визначає відповідальність правоохоронця як суб'єкта правоохоронної діяльності за її результат і наслідки.

Класики психології, які розглядають поняття «суб'єктність» стосовно особистості як суб'єкту поведінки, спілкування і діяльності, виділяють певну кількість провідних характеристик (ціннісно-мотиваційна зумовленість діяльності, відповідальність, активність, толерантність, ініціативність, рефлексивність, автономність, цілісність, креативність тощо). Усі ці характеристики можна адаптувати до професійної суб'єктності майбутніх офіцерів поліції і формувати цілеспрямовано.

За визначенням С.Л. Рубінштейна, будь яка якість особистості формується в процесі відповідної діяльності [10]. Отже, суб'єктність курсанта як якість його особистості є результатом його навчально-пізнавальної та професійної діяльності, які мають бути організовані у такий спосіб, щоб їх виконання сприяло формуванню професійної суб'єктності майбутніх офіцерів поліції. Виходячи з цього, можна вважати, що найбільш перспективним методологічним підходом до формування професійної суб'єктності як якості особистості курсантів є суб'єктно-діяльнісний підхід.

Компетентнісний підхід інтенсивно розвивається за рубежем з 60-х років ХХ століття. Один з основоположників цього підходу, Д. МакКлелланд,

виокремив основні компетенції для оцінки продуктивності діяльності в життєвих ситуаціях. До них відносяться комунікативні уміння (знання того, що відбувається в соціальному оточенні, і уміння створювати відповідний емоційний фон); терпіння і витривалість; реалістичне цілепокладання (постановка досяжних цілей); розвиток емо (формування морально-вольової сфери) [1]. Важливим для нашого дослідження є ідеї Д. МакКлелланда про існування так званої загальної компетентності, яка притаманна всім людям і може змінюватися у залежності від віку людини. Виокремлення даної категорії дозволяє, на наш погляд, оптимізувати на певному етапі зусилля курсанта (студента, слухача) і педагога (викладача) в галузі опанування загальними способами діяльності та реалізації їх на практиці.

На цьому базується припущення, що період з 18 до 22 років є тим віком, коли формування і розвиток суб'єктних якостей відбувається найбільш інтенсивно [5, 11]. Тому у закладах вищої освіти доцільно спеціально створювати сприятливі умови для прояву суб'єктних якостей, якщо вони не суперечать колективним. До того ж пізнавально-професійна діяльність позитивно впливає на розвиток професійних і суб'єктних якостей.

У такій ситуації викладач ЗВО, зокрема викладач ЗВО МВС України, виступає в ролі «координатора», і це допомагає курсанту (як майбутньому офіцеру поліції) розвивати професійні і суб'єктні якості. Крім того, розвиток суб'єктних якостей пов'язаний з будівництвом внутрішньої групової взаємодії курсантів, у якій визначаються соціальні ролі, кожний курсант займає певну соціальну позицію. Такі умови є оптимальними для розвитку суб'єктних якостей, а, отже, й професійної суб'єктності як якості особистості.

Розвиток професійної суб'єктності у майбутніх офіцерів поліції передбачає формування і розвиток різних якостей особистості, серед яких вирізняється не тільки бажання досягти поставленої мети, а й готовність приймати рішення і брати на себе контроль і відповідальність за свої дії і дії підлеглих, за отримані результати і їх наслідки.

Тому у своєму дослідженні ми зупинимось на діагностиці саме цієї якості особистості. Для цього ми застосовували методику Дж. Роттера діагностики локалізації контролю особистості над значущими для неї подіями [13]. На думку Дж. Роттера, існують два крайніх типи такої локалізації суб'єктивного контролю (або локуса контролю): інтернальний та екстернальний. У першому випадку людина вважає, що події, які відбуваються, залежать перш за все від її особистісних якостей (компетентність, цілеспрямованість, рівень здібностей) і є закономірним результатом її власної діяльності, тобто людина бере на себе відповідальність за свої вчинки і за результат своєї діяльності. У другому випадку людина впевнена, що її успіхи і невдачі є результатом якихось зовнішніх сил і факторів (везіння, випадковість, тиск оточення, інші люди і т.і.). Така людина не спроможна брати відповідальність на себе і прагне перекласти відповідальність на інших людей.

Результати дослідження розподілу курсантів у залежності від рівня сформованості у них суб'єктивного контролю на початку дослідження (2 курс) і наприкінці дослідження (4 курс) представлені у табл. 1.

Як бачимо, курсантів з низьким рівнем суб'єктивного контролю (0-12 балів) немає. Тобто професію поліцейського люди з низькою відповідальністю, як правило, не обирають.

Таблиця 1

Результати розподілу курсантів (майбутніх офіцерів поліції) за рівнями сформованості суб'єктивного контролю (РСК)

Рівні сформованості суб'єктивного контролю (РСК)	Кількість курсантів (97 чол)			
	Початок дослідження (2 курс)		Наприкінці дослідження (4 курс)	
33-44 бал (вис)	13 чол	13,40%	24 чол	24,75%
12-32 бал (серед)	84 чол	86,60%	73 чол	75,25%
0-12 бал (низьк)	0	0	0	0

Оскільки більшість курсантів має середній показник рівня суб'єктивного контролю, а діапазон середнього рівня досить широкий, ми розділили цей рівень на підрівні у такий спосіб: (12-21) та (22-32). Тоді розподіл курсантів по рівнях та підрівнях суб'єктивного контролю на середньому рівні буде мати вигляд, що представлений у табл. 2.

Таблиця 2

Результати розподілу курсантів на високому і середньому рівнях

Рівні сформованості суб'єктивного контролю (РСК)	Кількість курсантів (97 чол)			
	Початок дослідження (2 курс)		Наприкінці дослідження (4 курс)	
33-44 бал (висок)	13 чол	13,40%	24 чол	24,75%
22-32 бал (серед)	30 чол	30,93%	48 чол	49,48%
12-21 бал (серед)	54 чол	55,67%	25 чол	25,77%

Як бачимо, більшість курсантів, на початку дослідження мають рівень суб'єктивного контролю (РСК) від 12 до 21 балів, а наприкінці дослідження більшість курсантів мають показник (22 – 32) бали. Крім того, значно збільшилась кількість курсантів, яким притаманний високий рівень суб'єктивного контролю. Тобто зросла кількість курсантів, у яких сформувалась здатність брати на себе відповідальність за свої вчинки і вчинки підлеглих, що позитивно впливає на професійну суб'єктність взагалі. Отже, результати дослідження свідчать, що спеціальна організація освітнього процесу у закладі вищої освіти сприяє формуванню і розвитку професійної суб'єктності курсантів.

Висновок. Таким чином, з метою успішного й ефективного виконання службових завдань, що стоять перед працівниками поліції, раціональним є формування і розвиток у курсантів відповідальності як якості особистості, що сприятиме формуванню професійної суб'єктності у майбутніх офіцерів поліції.

Перспективи подальших досліджень. Одним з перспективних напрямків роботи з курсантами як майбутніми офіцерами поліції з метою формування професійної суб'єктності доцільно проводити тренінгові заняття спрямовані на розвиток соціальних і професійних якостей.

Список використаних джерел:

1. McClelland D.C. Testing for Competence Rather Than For «Intelligence» // American Psychologist. 1973. № 28 (1). P. 1-14.
2. Harre R. Social being. Oxford: Blackwell. 1979 p. 246.
3. Боришевський М. Й. Дорога до себе: від основ суб'єктності до вершин духовності : монографія / М. Й. Боришевський. – К.: Академвидав, 2010. – 416 с.
4. Журат Ю. В. Майбутній педагог початкових класів як суб'єкт специфічної педагогічної діяльності / Ю. В. Журат // Педагогічні науки: Вісник Житомирського державного університету. – Житомир, 2011. - Вип. 59. – С. 126–131.
5. Каргин Н.Н. Системная методология: механизм формирования образа специалиста в системе образования. (На примере индустрии туризма) // Журнал прикладной психологии. 2007. № 7.
6. Куцов В. Г. Суб'єктність як провідна якість фахівця / В. Г. Куцов // Науковий вісник Чернівецького університету. — Серія: Педагогіка та психологія: Зб. наук. пр. — Чернівці : Рута, 2007. — Вип. 331. — С. 69–73.
7. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
8. Осьодло В. І. Психологія професійного становлення офіцера: монографія / В. І. Осьодло. — К.: ПП «Золоті ворота», 2012. — 463 с.
9. Пелипчук С. М. Педагогічні умови формування суб'єктності майбутніх юристів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук / С. М. Пелипчук; Ін-т пед. освіти і освіти дорос. АПН України. — К., 2007. — 20 с.
10. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии – М.: Педагогика. 1973. – 423 с.
11. Скрыпников О.И. Психолого-педагогические условия формирования качеств лидера у курсантов военных институтов. Диссертация кандидата педагогических наук, 1999.
12. Татенко В. А. Психология в субъектном измерении: монография / В. А. Татенко. — К.: Просвіта, 1996. — 404 с.
13. Щекін Г.В. Практична психологія менеджменту: Науково-практичний посібник. Київ:Україна, 1994. – 399с.

14. Ягупов В. В. Формирование и развитие профессиональной субъектности офицеров / В. В. Ягупов, Н. А. Крышталь, В. Н. Король // Известия РОА. – 2013. – № 1. – С. 74–83.

References

1. McClelland D.C. Testing for Competence Rather Than For «Intelligence» // American Psychologist. 1973. № 28 (1). R. 1-14.
2. Harre R. Social being. Oxford: Blackwell. 1979 p. 246.
3. Boryshevsky M.Y. The road to yourself: from the basics of subjectivity to the peaks of spirituality: a monograph / M.Y. Boryshevsky. - К .: Академвидав, 2010. - 416 с.
4. Zhurat Yu. V. The future teacher of primary school as a subject of specific pedagogical activity / Yu. V. Zhurat // Pedagogical sciences: Bulletin of Zhytomyr State University. - Zhytomyr, 2011. - Vip. 59. - P. 126–131.
5. Kargin N.N. System methodology: the mechanism of image formation of a specialist in the education system. (On the example of the tourism industry) // Journal of Applied Psychology. 2007. № 7.
6. Kushchev V.G. Subjectivity as a leading quality of the specialist / V.G. Kushchev // Scientific Bulletin of Chernivtsi University. - Series: Pedagogy and Psychology: Coll. Science. пр. - Чернівці: Рута, 2007. - Вип. 331. - P. 69–73.
7. Leontiev A.N. Activity. Consciousness. Personality. - М .: Politizdat, 1975. - 304 p.
8. Osyodlo V.I. Psychology of professional formation of an officer: monograph / V.I. Osyodlo. - К .: PE "Golden Gate", 2012. - 463 p.
9. Pelipchuk S.M. Pedagogical conditions of formation of subjectivity of future lawyers in the process of studying psychological and pedagogical disciplines: author's ref. dis. ... cand. ped. Sciences / S.M. Pelipchuk; Inst. Ped. education and adult education. Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. - К., 2007. - 20 p.
10. Rubinstein S.L. Problems of general psychology - М .: Pedagogy. 1973. - 423 p.
11. Skrypnikov O.I. Psychological and pedagogical conditions for the formation of leadership qualities in cadets of military institutes. The dissertation of the candidate of pedagogical sciences, 1999.
12. Tatenko V.A. Psychology in the subjective dimension: a monograph / VA Tatenko. - К .: Prosvita, 1996. - 404 p.
13. Shchekin G.V. Practical psychology of management: Scientific and practical manual. Kyiv: Ukraine, 1994. - 399p.
14. Yagupov V.V. Formation and development of professional subjectivity of officers / V.V. Yagupov, N.A. Kryshstal, V.N. Korol // Izvestiya ROA. - 2013. - № 1. - P. 74–83.

ВАЛЕНТИНА ТЮРИНА

доктор педагогических наук, профессор,
профессор кафедры социологии и
психологии
Харьковский национальный университет
внутренних дел
(г. Харьков)

**ОТВЕТСТВЕННОСТЬ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ СУБЪЕКТНОСТИ КУРСАНТОВ КАК
БУДУЩИХ ОФИЦЕРОВ ПОЛИЦИИ**

Аннотация. В статье освещается значение сформированности профессиональной субъектности у курсантов как будущих офицеров полиции для эффективного выполнения служебных обязанностей, особенно в экстремальных ситуациях. Раскрываются понятия «субъектность» и «профессиональная субъектность» офицеров полиции, определяются качества личности, присущие офицеру полиции как специалисту, у которого сформирована профессиональная субъектность, и которые определяют его отношение к себе как субъекта специальной профессиональной деятельности, к своей профессии, к гражданам, к результатам своей работы.

К числу таких качеств можно отнести ценностную мотивацию деятельности, активность, ответственность, самостоятельность, автономность, рефлексивность, осознанную модальность и вариативность, которые характеризуют способность сознательно выбирать средства деятельности, целенаправленно детерминировать и регулировать собственное поведение, общение и деятельность в зависимости от обстоятельств.

Отмечено, что профессиональная субъектность офицера это его интегральная профессионально значимое качество, которое, как и любая другая качество личности, формируется в процессе соответствующей деятельности. Таким образом, субъектность курсанта является результатом его учебно-познавательной и профессиональной деятельности. Также указано, что период с 18 до 22 лет является тем возрастом, когда развитие субъектных и профессиональных качеств личности происходит наиболее интенсивно. Поэтому в учреждениях высшего образования целесообразно специально создавать благоприятные условия для формирования и проявления профессиональной субъектности как профессионально значимого качества личности. Об этом свидетельствуют результаты проведенного исследования, которые показали, что специальная организация образовательного процесса, в частности, проведение тренингов и практических занятий с элементами тренинга профессиональной субъектности способствует увеличению

количества курсантов, которым присущ высокий уровень субъективного контроля. То есть возросло количество курсантов, у которых сформировалась способность брать на себя ответственность за свои поступки и поступки подчиненных, что положительно влияет на профессиональную субъектность вообще. Таким образом, результаты исследования свидетельствуют, что специальная организация образовательного процесса в учреждении высшего образования способствует формированию и развитию профессиональной субъектности курсантов как будущих офицеров полиции.

Ключевые слова: субъектность, ответственность, профессиональная субъектность офицеров полиции.

VALENTYNA TYURINA

Doctor of Pedagogy, full Professor,
Professor at the Department of Sociology
and Psychology
Kharkiv National University of Internal
Affairs
(Kharkov town)

RESPONSIBILITY AS A FACTOR OF FORMING THE PROFESSIONAL SUBJECT OF COURSANTS AS FUTURE POLICE OFFICERS

Annotation. The article highlights the importance of the formation of professional subjectivity among cadets as future police officers for the effective performance of official duties, especially in extreme situations. The concepts of "subjectivity" and "professional subjectivity" of police officers are revealed, personality traits are determined, which should be inherent in a police officer as a specialist, who has formed a professional subjectivity, and which determine his attitude to himself as a subject of special professional activity, to his profession, to citizens, to the results of their activities.

These qualities include the value motivation of activity, activity, responsibility, independence, autonomy, reflexivity, conscious modality and variability, which characterize the ability to consciously choose the means of activity and purposefully determine and regulate one's own behavior, communication and activity, depending on the circumstances.

It is noted that the professional subjectivity of an officer is his integral professionally significant quality, which, like any other personality quality, is formed in the process of the corresponding activity. So, the subjectivity of the cadet is the result of his educational, cognitive and professional activities. It is also indicated that the period from 18 to 22 years is the age when the development of the subjective and professional qualities of a person occurs most intensively. Therefore, in higher education institutions, it is advisable to specifically create favorable conditions for

the formation and manifestation of professional subjectivity as a professionally significant personality trait. This is evidenced by the results of the study, which showed that a special organization of the educational process, in particular, conducting trainings and practical classes with elements of training professional subjectivity contributes to an increase in the number of cadets who have a high level of subjective control. That is, the number of cadets has increased, in which the ability to take responsibility for their actions and the actions of subordinates has developed, which has a positive effect on professional subjectivity in general. Thus, the results of the study indicate that the special organization of the educational process in the institution of higher education contributes to the formation and development of the professional subjectivity of cadets as future police officers.

Keywords: subjectivity, responsibility, professional subjectivity of police officers.